

Paulownia fortunei ‘Fast Blue’: op alle fronten beter dan veel bekendere *Paulownia tomentosa*

Een keizerlijke boom met bijzondere wortels in het Nederlandse koningshuis

Wat zou het mooi zijn als er in deze tijden van klimaatverandering een boom zou zijn die razend-snel groeit, goed is voor het klimaat en er ook nog eens schitterend uitziet. Het goede nieuws is: die boom bestaat. We kennen allemaal *Paulownia tomentosa*, maar zijn broertje *Paulownia fortunei* 'Fast Blue' zou op alle fronten beter scoren.

Auteur: Hein van Iersel

De verhalen rond de Anna Paulownaboom, zoals de volksmond die noemt, zijn vaak even bloemrijk als de boom zelf. Bijvoorbeeld over de naamgeefster, Anna Paulowna (1795-1865), dochter van tsaar Paul I van Rusland, echtgenote van koning Willem II van Oranje-Nassau en dus de dus de betbetovergrootmoeder van onze eigen koning Willem Alexander. De Duitse arts Franz von Siebold, die in dienst was van het Nederlands Oost-Indische leger, gaf deze boom in 1835 zijn huidige naam en eerde daarmee de echtgenote van de latere koning Willem II. Ook de talloze toepassingen in China, het land van herkomst, spreken tot de verbeelding. Zo werden de holle takken als waterleiding gebruikt, de zaaddozen onder meer om geesten te verjagen en wordt het hout in sommige delen van China gebruikt voor doods-kisten. Het is niet zomaar een boom, dus, maar eentje die mensen in allerlei windstreken weet te raken. *Paulownia tomentosa* is veruit de bekendste variant.

'Dat is onterecht', aldus Jaap Smit. 'De soort die in Nederland het slechtst past, kennen we allemaal en wordt ook volop gevraagd en gekweekt. En de soort die hier het beste gedijt, kennen en gebruiken we juist niet.' Aan het woord is Jaap Smit. Hij is dendroloog bij Plantkundig, een

bedrijf voor projecten en adviezen in klimaat-adaptatie, bomen en groen. Met dat laatste doelt hij op *Paulownia fortunei* 'Fast Blue', een cultivar die volgens hem op alle fronten geschikter is voor ons land dan de gangbare soorten. 'Tot een paar jaar geleden moest ik er altijd hard naar zoeken; nu kom ik hem gelukkig iets vaker tegen.' Smit is enthousiast over de boom, maar past hem ook toe: in zijn adviezen aan klanten, maar recent ook nog op het Klimaatarboretum van de Floriade in Almere. Smit: 'Van Lappen heb ik een 'Fast Blue' gekocht met een stamotrek van 100 cm. Deze boom wordt direct naast de 'normale' *Paulownia tomentosa* geplant. Gebruikers moeten met eigen ogen kunnen zien wat het verschil is tussen beide bomen en vooral ook waarom 'Fast Blue' zoveel beter is.'

Oirschot

Het enthousiasme van Smit wordt gedeeld door Thijs Kruiver, groenbeheerder in de gemeente Oirschot. Daar is *Paulownia fortunei* 'Fast Blue' nu op meerdere plaatsen te vinden en dat bevalt Kruiver goed. Maar als deze cultivar zo geschikt is, waarom zien we hem dan niet vaker om ons heen? Kruiver pleit voor meer creativiteit en afwisseling: 'Ik ga elk jaar bij vijf

Paulownia fortunei 'Fast Blue' ('Minfast')

De complete naam van de hoofdrolspeler van dit artikel is *Paulownia fortunei* 'Fast Blue'® 'Minfast', waarbij 'Fast Blue' de handelsnaam is en 'Minfast' de officiële naam van de cultivar. Deze boom is veredeld door de Franse breeder oftewel veredelaar Pépinières Minier.

Volgens Patrick Pineau van Minier is 'Blue Fast' een goede boom, zowel voor tuinen als voor stadsparken. De cv 'Minfast' is een piramidaal groeiende *Paulownia*, die in 2002 een innovatieprijs ontving op de Salon du Végétal in het Franse Angers. Deze selectie uit het geslacht *P. fortunei* werd geselecteerd vanwege zijn piramidale vorm en de mogelijkheid voor de teler om in korte tijd een mooie boom te produceren.

De bloei verschijnt drie weken voor de bloeiperiode van *P. tomentosa*. Daarbij wordt de hele boom bedekt met bloemen. Pineau: 'Fast Blue' is een naaktbloeier en dat verhoogt het kleureffect van de boom enorm.'

De boom zou in tien jaar tijd 10 m hoog kunnen worden. Een volwassen 'Fast Blue' is 15 tot 20 m hoog. 'Fast Blue' wordt veredeld door stek op eigen wortel en niet door ent. Verder is 'Fast Blue' beschermd door het EU-handelsmerk en kan hij in licentie worden vermeerderd.

of zes kwekers langs en kijk dan ook buiten het standaardpakket van linden en eiken. Dat kan ik andere groenbeheerders zeker aanraden. Je daagt de kweker ook uit om zijn creativiteit te gebruiken.'

Geen stormschade

Maar waarom is die boom dan zo geschikt? Dendroloog Smit liet het zich al ontvallen: volgens hem in alle opzichten. Allereerst zijn er de uiterlijke kenmerken: 'Fast Blue' is iets groter dan *P. tomentosa*, maar de bladeren en de bloemen zijn juist iets kleiner. De bloemen zijn daarnaast iets donkerder van kleur dan bij de bekendere variant.

Smit: 'Kijk alleen al naar de kroonopbouw, de vorm en de groei. Hij gaat iets steiler omhoog en is minder rommelig. Het hout is iets steviger, voor *Paulownia*-begrippen uiteraard. Handig in

De bladeren en bloemen zijn iets kleiner, de bloemen iets donkerder

Bloemen van *Paulownia fortunei*

Paulownia tomentosa op de markt in Venray

Thijs Dolders

Minder enthousiast over Fast Blue

Hoewel dit artikel bijna een heiligverklaring van de Fast Blue is wil Boomkwekerij Ebben daar niet aan bijdragen. Thijs Dolders, beplantingsadviseur en sortimentskenner Tree-ebb van boomkwekerij Ebben: *Paulownia* 'Fast blue' heeft inderdaad een behoorlijk aantal pluspunten. Toch zijn wij terughoudender met deze cultivar en planten wij er niet te grote aantallen van. De soort *Paulownia fortunei*, waar deze cultivar van zou afstammen, is in onze beleving minder winterhard dan *Paulownia tomentosa*. Door het meer opgaande karakter is 'Fast blue' ook meer een laan- dan een parkboom. Een cultivar die wij graag kweken is *Paulownia tomentosa* 'Hulsdonk'. Deze selectie bloeit op jongere leeftijd met violetblauwe bloemen en heeft een super mooie, meer gecontroleerde vorm dan de soort. 'Hulsdonk' heeft voldoende ruimte nodig, omdat er eerder taksterfte optreedt wanneer de takken te weinig licht krijgen. Op onze kwekerij zijn we enkele selecties en kruisingen aan het testen. We zijn er van overtuigd dat daar al mooie nieuwe cultivars tussen zitten voor toekomstige projecten. Deze kruisingen hebben de winterhardheid van *Paulownia tomentosa* gecombineerd met de hardere groei in de jeugdfase en smallere kroon van *Paulownia fortunei*. De *Paulownia* wordt vaak verward met de *Ailanthus* vanwege het winterbeeld. Wij zijn echter van mening dat de *Paulownia* niet invasief is in tegenstelling tot de in warmere streken invasieve *Ailanthus*.

ons kikkerlandje waar het vaak zo hard waait.' Groenbeheerder Kruiver heeft ook geen negatieve ervaringen: 'We hebben dit jaar een aantal stevige stormen gehad, maar ik heb geen stormschade waargenomen bij deze bomen.' Een zuchtje wind kan deze boom dus hebben. Al is een enigszins beschut plekje wel raadzaam. En hoe zit het dan met de wintervastheid? Een van de redenen dat het in ons land niet wemelt van de *Paulownia*'s, is dat hij vatbaar zou zijn voor vorst. Zo kregen we van een lezer de reactie dat *Paulownia*'s in het noorden des lands vaak niet overleefden, of in ieder geval niet bloeiden.

Bart en Boris

UNIDENTIFIED FLYING TREE

'Strengere winters hebben we niet meer zo vaak', repliceert Jaap Smit. Maar dat is natuurlijk geen garantie voor de toekomst. 'In 2012 hadden we een bijzonder late winter en ook toen vond ik de schade aan de bomen erg meevallen. En in de schooltuin van Frederiksoord in Drenthe stond ieder jaar een *Paulownia* te bloeien.'

Gewillige wortels

Hij is iets steviger en gestructureerder dan *Paulownia tomentosa*, dus, die *P. Fortunei* 'Fast Blue'. En hoe zit het met de wortels? De boom blijkt niet alleen bovengronds een snelle groeier, maar weet ook ondergronds zijn weg rap te vinden. Na een oproepje om ervaringen te delen op de website van vakblad De Hovenier, vertelt lezer Rob de Heer: 'Ik heb in 2011 een *Paulownia* in mijn achtertuin geplant, met een stamdiameter van 10 cm. Die moest ik na zes jaar verwijderen, omdat het wortelstelsel inmiddels in de fundering van mijn huis was gedrongen. Een prachtige boom, maar plaats hem zeker een meter of 15 van bebouwing of andere funderingen, zou mijn advies zijn.' Groenbeheerder Kruiver erkent de worteldrang, maar zegt: 'Daar kun je op inspelen, bijvoorbeeld door het gebruik van wortelschermen.' Desalniettemin lijkt het wel slim om goed op te letten bij plaatsing: het luwe park is handiger dan de drukke laan, ook gezien het wat broze karakter van het hout. En hoe zit het met de expansiedrang van de soort? Boombeheerder Jaco Houweling, in dienst bij de

gemeente Amsterdam, reageert: 'Ik werk in en voor de gemeente Amsterdam en woon in de Flevopolder. Zowel in Amsterdam als in de polder zie ik dat *Paulownia tomentosa* (let wel, dus niet 'Fast Blue', red.) zich gedraagt als een invasieve soort. Op verschillende plaatsen zie ik zaailingen opkomen die zich echt binnen drie jaar tot een (kleine) boom weten te ontwikkelen.' Hierover zegt Jaap Smit: 'Ik heb wel wat zaailingen gezien. Maar in het gecultiveerde Nederland verwacht ik niet dat het tot wildgroei komt.' Daarbij verwijst Smit met name naar onze ordentelijke volksaard. Ook is het volgens hem zinvol om 'Fast Blue' niet op een al te rijke bodem te zetten. In voedzame klei zal de boom wel heel enthousiast uit de kluiten kunnen wassen.

Echte klimaatboom

Dat zijn overwegingen van praktische aard. Jaap Smit noemt vooral ook de kansen die *P. Fortunei* 'Fast Blue' heeft. 'Denk eens aan de stad en de uitdagingen daar op het gebied van het klimaat. 'Fast Blue' is een snelgroeierende boom, dus je hebt er snel profijt van. Hij kan goed tegen hitte, heeft wel vocht nodig, maar dat zorgt ook weer voor verkoeling door verdamping van vocht via de bladeren.' En bovendien: het is een echte bijenboom. Het is niet voor niets dat *Paulownia* in Polen *oxytree* (een Engels vlechtwoord voor 'zuurstofboom') wordt genoemd. Daar wordt de boom massaal geplant, zo berichtte dagblad Trouw

Paulownia tomentosa

P. tomentosa komt van nature voor in Noord-, West- en Midden-China en werd in 1836 in Europa geïntroduceerd. *Paulownia tomentosa* wordt in Nederland een forse boom van 10 tot 13 m hoog, met een brede gewelfde kroon van rommelige en grillige gesteltakken. Opvallend zijn naast de rijke bloemen ook de grote bladeren. Bij jonge bomen op volle groei-kracht kunnen deze bladeren wel 40 tot 50 cm groot worden. Later wordt het blad aanzienlijk kleiner. De bloei van *P. tomentosa* is normaliter in april-mei, voordat het blad uitloopt. Nadelen van *P. tomentosa* zijn het brosse hout en het feit dat door voorjaarsvorst de bloemknoppen kunnen bevriezen.

onlangs, voor CO₂-reductie en voor gebruik van het duurzame en snelgroeiende hout. 'Daarom moet je hem iets vaker snoeien, maar omdat de aanschaf niet duur is, haal je dat er zeker uit', zegt groenbeheerder Kruiver uit Oirschot. Overigens is de *Paulownia* die in Polen, maar ook in Duitsland, Spanje en Portugal wordt toegepast op *Paulownia*-plantages, weer een andere soort dan *P. tomentosa* en *P. fortunei*: het is *Paulownia elongata*. Dit broertje groeit volgens Smit nog sneller dan *P. fortunei* en *P. tomentosa*, maar is ook in Nederland winterhard.

Paulownia elongata

Alle *Paulownia*'s groeien snel, maar *Paulownia elongata* zou zijn neefjes op dit gebied kunnen verslaan. *P. elongata* is een soort die veel wordt gebruikt op *Paulownia*-plantages, waar jonge stekken in tien jaar tijd bruikbaar hout opleveren. *P. elongata* levert een boom van maximaal circa 12 m hoogte op, met een afgeplat bolvormige kroon. De eenjarige takken zijn roodbruin gekleurd. Het blad heeft een ovale vorm met een spitse top. Net als de andere *Paulownia*'s bloeit ook *P. elongata* voordat het blad verschijnt. De bloemen hebben een trompetachtige vorm, zijn circa 7 cm lang en lichtviolet tot violet van kleur. *P. elongata* verschilt van *P. tomentosa* door het iets langere en smallere blad en de spitsere bladtoppen. Verder zijn de bloemen van *P. elongata* iets donkerder van kleur en wat groter.

ACTUEEL

Thijs Kruiver

Jaap Smit (Plantkundig)

Lust voor het oog

In de praktijk een prima toepasbare soort dus, maar bovenal – laat ons dat niet vergeten – zijn alle varianten van *Paulownia* een lust voor alle zintuigen. Zoals hovenier Jan Verhoeven van Fons Linders Tuinmeesters zegt in een reactie op onze site: 'Toen ik de eerste keer de prachtige bloemen van *Paulownia* zag, was ik verkocht. Prachtig! Bijna on-Nederlands. Naast de prachtige bloemen hebben ook het grote blad en de grillige groeivorm veel sierwaarde. Een boom die het verdient om meer aandacht te krijgen.' Daar sluit Jaap Smit zich van harte bij aan. 'Het is een ontzettend opvallende boom. Veel mensen vinden hem prachtig; dat draagt ook bij aan de publieke waardering van het groen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/article/33427/paulownia-fortunei-fast-blue-op-alle-fronten-beter-dan-veel-bekendere-paulownia-tomentosa